

УНИВЕРЗИТЕТ
У НОВОМ САДУ

ФАКУЛТЕТ
ТЕХНИЧКИХ НАУКА

Трг Доситеја Обрадовића 6, 21000 Нови Сад, Република Србија
Деканат: 021 6350-413; 021 450-810; Централa: 021 485 2000
Рачуноводство: 021 458-220; Студентска служба: 021 6350-763
Телефакс: 021 458-133; e-mail: ftndean@uns.ac.rs

ИНТЕГРИСАНИ
СИСТЕМ
МЕНАџМЕНТА
СЕРТИФИКОВАН ОД:

XXVII Skup TRENDOVI RAZVOJA:

"On-line nastava na univerzitetima"

ZBORNIK RADOVA

www.trend.uns.ac.rs

Uredio:

Prof. dr Vladimir Katić, dipl.ing.

Novi Sad / MS Teams platforma

15 - 18. 02. 2021.

Naučno-stručni skupovi TRENDOVI RAZVOJA - TREND

1. **skup:** "Informacione tehnologije i primena u elektroenergetici", Novi Sad, okt.1994.
2. **skup:** "Električna vozila – pogon i aplikacije", Novi Sad, okt. 1996.
3. **skup:** "Savremene tehnologije u elektroprivredi", Kopaonik, mart 1997.
4. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 1998.
5. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 1999.
6. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 2000.
7. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Novi Sad, feb. 2001.
8. **skup:** "Univerzitet i NT parkovi", Kopaonik, feb. 2002.
9. **skup:** "Bolonjski proces I tehnički fakulteti", Kopaonik, mart 2003.
10. **skup:** "Integrirani univerzitet i tehničke struke", Kopaonik, mart, 2004.
11. **skup:** "Šta donosi novi zakon o visokom obrazovanju", Kopaonik, mart, 2005.
12. **skup:** "Bolonjski proces i primena novog zakona", Kopaonik, mart, 2006.
13. **skup:** "Akreditacija Bolonjskih studija", Kopaonik, mart, 2007.
14. **skup:** "Efikasnost i kvalitet bolonjskih studija", Kopaonik, mart, 2008.
15. **skup:** "Doktorske studije u Srbiji, regionu i EU", Kopaonik, mart, 2009.
16. **skup:** "Bolonja 2010: stanje, dileme i perspektive", Kopaonik, mart, 2010.
17. **skup:** "EVROPA 2020: društvo zasnovano na znanju", Kopaonik, mart, 2011.
18. **skup:** "Internacionalizacija univerziteta", Kopaonik, februar, 2012.
19. **skup:** „Univerzitet na tržištu“, Maribor, Slovenija, Feb. 2013.
20. **skup:** "Razvojni potencijal visokog obrazovanja", Kopaonik, Srbija, feb. 2014.
21. **skup:** "Univerzitet u promenama...", Zlatibor, Srbija, feb. 2015.
22. **skup:** "Nove tehnologije u nastavi", Zlatibor, Srbija, feb. 2016.
23. **skup:** „Položaj visokog obrazovanja i nauke u Srbiji“, Zlatibor, Srbija, feb. 2017.
24. **skup:** „Digitalizacija visokog obrazovanja“, Kopaonik, Srbija, feb. 2018
25. **skup:** „Kvalitet visokog obrazovanja“, Kopaonik, Srbija, feb. 2019
26. **skup:** „Inovacije u modernom obrazovanju“, Kopaonik, Srbija, feb.2020.

Organizatori:

**UNIVERZITET U NOVOM SADU i
FAKULTET TEHNIČKIH NAUKA – NOVI SAD**

Programski odbor:

1. Prof. dr Dejan Jakšić
2. Prof. dr Rade Doroslovački
3. Prof. dr Dragiša Vilotić
4. Prof. dr Vladimir Katić
5. Prof. dr Srđan Kolaković
6. Prof. dr Aleksandar Kupusinac
7. Prof. dr Darko Stefanović
8. V.Prof. dr Boris Dumnić

International Steering Committee:

1. Prof. Mester Gyula, Obuda University, Budapest, H
2. Prof. Darko Knežević, University of Banja Luka, B&H
3. Prof. Branko Blanuša, University of Banja Luka, B&H
4. Prof. Milija Krajišnik, University of East Sarajevo, B&H
5. Assoc. Prof. Saša Mujović, University of Montenegro, MG
6. Prof. Biljana Stamatović, UDG, Podgorica, MG
7. Assoc. Prof. Marian Greconici, Polytechnica Timisoara, RO
8. Prof. Pero Raos, University of Osijek, HR
9. Assoc. Prof. Boris Tzankov, UACEG, Sofia, BG
10. Prof. Dimitar Taškovski, UKIM, Skopje, NMK
11. Prof. Vladimir Dimčev, UKIM, Skopje, NMK

Organizacioni odbor:

1. Prof. dr Rade Doroslovački
2. Prof. dr Aleksandar Kupusinac
3. Prof. dr Vladimir Katić
4. Prof. dr Darko Stefanović
5. Prof. dr Srđan Kolaković
6. V.Prof. dr Boris Dumnić

Izdavač:

Fakultet tehničkih nauka
Univerziteta u Novom Sadu
Novi Sad,
Trg Dositaja Obradovića 6
Tel: 021/ 450-810
Fax: 021/ 458-133
e-mail: ftndean@uns.ac.rs,
www.trend.uns.ac.rs

Tehnička obrada:

MSc Nikolić Dragomir,
e-mail: nikolicd@uns.ac.rs

CIP - Каталогизacija u publikaciji
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

378.4:[37.018.43:004.738.5(082)

SKUP Trendovi razvoja (27 ; 2021 ; Novi Sad)

Zbornik radova / XXVII skup Trendovi razvoja [sa temom] "On-line nastava na univerzitetima", Novi Sad/MS Teams platforma, 15-18. 02. 2021. ; uredio Vladimir Katić ; [organizatori] Универзитет у Новом Саду [i] Факултет техничких наука. - Novi Sad : Fakultet tehničkih nauka, 2021 (Novi Sad : Grid). - XV, 466 str. : ilustr. ; 30 cm

Tiraž 15. - Str. XV: Predgovor / Vladimir Katić. - Rezimeji na engl. jeziku uz svaki rad. - Bibliografija uz svaki rad.

ISBN 978-86-6022-313-7

1. Катић, Владимир, 1954- [уредник] [аутор додатног текста]
а) Универзитети -- Образовање на даљину -- Зборници

COBISS.SR-ID 32023305

Umnoženo u Novom Sadu, Februara 2021 godine.

Napomena: Organizator ne zastupa stavove, niti je odgovoran za tačnost podataka iznetih u radovima, već su to isključivo gledišta autora.

Organizaciju ovog skupa su pomogli Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Republike Srbije, Pokrajinski sekretarijat za visoko obrazovanje i naučnoistraživačku delatnost AP Vojvodine i IEEE Serbia and Montenegro Section-Education Society Chapter

PATENTABILNOST TEHNIČKIH REŠENJA I DRUGIH REZULTATA NAUČNOISTRAŽIVAČKOG RADA I NJIHOVA ZAKONODAVNA ZAŠTITA

Mirko Kulić¹, Nenad Bingulac²

^{1,2}Univerzitet Privredna akademija, Pravni fakultet za privredu i prevosude u Novom Sadu, Srbija

¹mirkokulic@pravni-fakultet.info, ²nbingulac@pravni-fakultet.info

Kratak sadržaj: Patent je pravo koje se priznaje za pronalazak iz bilo koje oblasti tehnike, koji je nov, koji ima inventivni nivo i koji je industrijski primenljiv. Imajući svest o prethodno pomenutoj zakonskoj definiciji, nužno je dodati da savremeno naučno i tehnološko okruženje u smislu razvoja i napretka se bazira na brzim promenama tehnologija, povećanju efikasnosti proizvodnje, zadržavanjem postojećeg i sve češće unapređenja kvaliteta proizvoda, a sve uz racionalnije korišćenje proizvodnog vremena, ali i efikasnijeg korišćenja sirovina i energije za proizvodnju. Iz ovoga je nedvosmisleno jasno da patenti imaju poseban značaj u tehničko-tehnološkom razvoju, a samim tim i posredno ima značaj i u društvenom razvoju. Napredne zemlje imaju razvijen sistem patentne zaštite, a sve sa ciljem realizacije patenta i industrijske primene. Fokus ovog istraživanja je na razmatranju i prikazu patentibilnosti po osnovu Zakona o patentima, zatim o izuzecima od istih koje zakonodavac predviđa, kao i načelno razmatranje uslova za zaštitu pronalaska. U Posebnom delu rada biće razmotreno i pitanje kaznene politike po osnovu Zakona o patentima.

Ključne reči: Patentabilnost, zaštita pronalaska, Zakon o patentima, Zakon o autorskim i srodnim pravima, prekršajna kaznena politika

PATENTABILITY OF TECHNICAL SOLUTIONS AND OTHER RESULTS OF SCIENTIFIC RESEARCH WORK AND THEIR LEGISLATIVE PROTECTION

Abstract: A patent is a right granted for an invention in any field of technology, which is new, which has an inventive step and which is industrially applicable. Having awareness of the mentioned legal definition, it is necessary to add that the modern scientific and technological environment in terms of development and progress is based on rapid changes in technology, increasing production efficiency, maintaining the existing and increasingly improving product quality, all with more rational use of production time. but also more efficient use of raw materials and energy for production. From this, it is unequivocally clear that patents have a special significance in technical-technological development, and thus indirectly have a significance in social development as well. Advanced countries have a developed system of patent protection, all with the aim of realizing the patent and industrial application. The focus of this research is on the consideration and presentation of patentability on the basis of the Law on Patents, then on the extracts from them provided by the legislator, as well as the general consideration of the conditions for the protection of inventions. A special part of the paper will also consider the issue of penal policy based on the Law on Patents.

Key Words: Patentability, invention protection, Patent Law, Copyright and Related Rights Act, misdemeanor penal policy

1. UVODNA RAZMATRANJA

Mnogi su značaji patenta, u zavisnosti od polazne tačke posmatranja. Za onoga ko je vlasnik patenta pored mnogih drugih satisfakcija, od najznačajnijih je društveno prepoznavanje kreativnog uspešnog rada. Naravno najverovatnije na drugom mestu je i materijalna naknada za pronalazak, posebno kod onih koji imaju potvrdu na tržištu. Neretko je slučaj da je materijalna nadoknada i prvenstveni aspekt želje za patentiranjem postignutih rezultata, što ne treba da bude izloženo kritičkom stavu. U svakom slučaju ova dva najdominantnija motiva stimulatивно utiču na dalji razvoj nauke i tehnike koje kao posledicu neretko ima aplikativne tj. primenljive značaje za čoveka.

Pronalasci se mogu štititi patentom i malim patentom. Patentom i malim patentom se štiti pronalazak iz bilo koje oblasti tehnike koji je nov, koji ima inventivni nivo i koji je industrijski primenljiv.[1]

U publikacijama Zavoda za intelektualnu svojinu [1] ističe se da pravna zaštita patentom/malim patentom znači da se pronalazak ne sme komercijalno izrađivati, koristiti, stavljati u promet ili prodavati bez saglasnosti njegovog nosioca. Nosilac patenta/malog patenta ima pravo da odluči ko može, a ko ne može da koristi njegov pronalazak za vreme trajanja zaštite.

Nosilac prava [1] može dati licencu drugim licima da koriste pronalazak po osnovu međusobnog ugovaranja ili nosilac prava može preneti pravo na drugo lice koje postaje njegov novi nosilac. Nužno je naznačiti da nakon isteka trajanja prava ili prestanka njegovog održavanja, zaštita prestaje, a pronalazak postaje javno dobro što za posledicu u pravnom smislu za nosioca prava znači da više nema isključivo pravo na pronalazak.

Kada je reč o rezultatima naučnoistraživačkog rada gde je najčešća satisfakcija društveno prepoznavanje uspešnog rada, a sve nespornim ciljem razvoja nauke, umetnosti i stvaralaštva, postoje načini vrednovanja, tj. kriterijumi vrednovanja naučnoistraživačkog rada[2,3], koji su bazirani na naučnom doprinosu publikovanom u monografijama, monografskim studijama, tematskim zbornicima, leksikografskim i kartografskim publikacijama međunarodnog značaja, zatim radovi objavljeni u naučnim časopisima međunarodnog značaja ili naučna kritika, zatim publikacije u zbornicima međunarodnih naučnih skupova, zatim publikovanje monografija nacionalnog značaja, zatim publikovanje radova u časopisima nacionalnog značaja i dr.

2. PATENTIBILNOST PO OSNOVU ZAKONA O PATENTIMA

Tehnološki razvoj je odavno izuzetno ključan deo ekonomskog i društvenog razvoja. On obuhvata znatno šire procese od onih na koje se prvenstveno pomisli, odnosno na procese dinamike i promene tehnologije u smislu proizvoda i procesa. Tehnološki napredak se najčešće tumači kao proces koji dovodi do stvaranja novih ili poboljšanja postojećih proizvoda, tj. stvaranja novih ili poboljšanja starih proizvodnih postupaka, kao i stvaranje novih ili poboljšavanje postojećih sredstava za proizvodnju.[4,5]

Patent [6] je pravo koje se priznaje za pronalazak iz bilo koje oblasti tehnike, koji je nov, koji ima inventivni nivo i koji je industrijski primenljiv. Patent se priznaje i za pronalazak koji se odnosi na proizvod koji se sastoji od biološkog materijala ili koji sadrži biološki materijal ili na postupak kojim je biološki materijal proizveden, obrađen ili korišćen, uključujući: 1) biološki materijal (biološki material materijal koji sadrži genetsku informaciju i koji je sposoban da se sam reprodukuje ili da bude reprodukovano u biološkom sistemu) koji je izolovan iz svog prirodnog okruženja ili je proizveden tehničkim postupkom čak i ako je prethodno postojao u prirodi; 2) biljke ili životinje, ako tehnička izvodljivost pronalaska nije ograničena na određenu biljnu sortu ili životinjsku rasu; 3) mikrobiološki ili drugi tehnički postupak ili proizvod dobijen tim postupkom. Na ovaj način zakonodavac definiše i određuje patentabilnost članom 7. Zakona o patentima.

U nastavku istog člana, predviđa se da se ne smatraju pronalascima, u smislu pomenutog zakona: 1) otkrića, naučne teorije i matematičke metode; 2) estetske kreacije; 3) planovi, pravila i postupci za obavljanje intelektualnih delatnosti, za igranje igara ili za obavljanje poslova; 4) programi računara; 5) prikazivanje informacija.

Zakonodavac jasno predviđa da se patentom ne mogu štiti: 1) pronalasci čija bi komercijalna upotreba bila protivna javnom poretku ili moralu, s tim da se komercijalna upotreba neće smatrati protivna javnom poretku ili moralu samo zato što je zabranjena zakonom ili drugim propisom, a naročito sledeće: (a) postupci kloniranja ljudskih bića; (b) postupci za promenu genetskog identiteta germinativnih ćelija ljudskih bića; (c) korišćenje ljudskog embriona u industrijske ili komercijalne svrhe; (d) postupci izmene genetskog identiteta životinja, ako je verovatno da ti postupci izazivaju patnju životinja, bez postizanja značajne medicinske koristi za čoveka ili životinju, kao i životinje koje su rezultat takvih postupaka. 2) pronalasci koji se odnose na hirurške ili dijagnostičke postupke ili postupke lečenja koji se primenjuju neposredno na ljudskom ili životinjskom telu, s tim što se ova odredba ne primenjuje na proizvode, a posebno na supstance i kompozicije za upotrebu u tim postupcima; 3) biljna sorta ili životinjska rasa ili bitno biološki postupak za dobijanje biljke ili životinje, kao i biljke ili životinje dobijene isključivo bitno biološkim postupkom, s tim što se ova odredba ne primenjuje na mikrobiološki postupak ili proizvod dobijen tim postupkom.

Zakonodavac precizira da biljna sorta je skup biljaka unutar jedinstvene botaničke klasifikacije najniže poznate kategorije, koji se, bez obzira na to da li su u potpunosti ispunjeni uslovi za dodeljivanje prava oplemenjivača, može: 1) definisati na osnovu izražavanja osobina koje su posledica uticaja datog genotipa ili kombinacije genotipova; 2) razlikovati od drugog skupa biljaka po izražavanju najmanje jedne od datih osobina; 3) smatrati jedinicom u odnosu na mogućnosti sorte za razmnožavanje bez promena. Zatim, zakonodavac precizira i bitno biološki postupak kao postupak za dobijanje biljaka ili životinja koji se u potpunosti sastoji od prirodnih pojava kao što su ukrštanje ili selekcija i na kraju takođe se precizira da je mikrobiološki postupak, postupak koji obuhvata ili se izvodi na mikrobiološkom materijalu ili čiji je proizvod takav materijal.

3. PATENTIBILNOST PO OSNOVU PRAVILNIKA O POSTUPKU, NAČINU VREDNOVANJA I KVANTITATIVNOM ISKAZIVANJU NAUČNOISTRAŽIVAČKIH REZULTATA ISTRAŽIVAČA

Po osnovu Pravilnika[7], patent je pravo priznato za pronalazak koji nudi novo rešenje nekog tehničkog problema, a obično se odnosi na određeni proizvod, postupak ili primenu. Patent se stiče priznavanjem prava od strane ovlašćenog tela, Zavoda za intelektualnu svojinu u Republici Srbiji, na temelju ispitivanja prijave patenta koji opisuje izum.

Ako patent ispunjava sve propisane uslove patentibilnosti, Zavod donosi rešenje o priznanju patenta i tada registrovani patent dobija broj u petocifrenom formatu. Registrovani patent se objavljuje u prvom narednom glasniku intelektualne svojine od dana priznanja i tada postaje javno dostupan.

Istim pravilnikom se uređuje i pitanje kategorije patenata i to na način da: 1) M91 Registrovan patent na međunarodnom nivou; 2) M92 Registrovan patent na nacionalnom nivou; 3) M93 Objavljen patent na međunarodnom nivou; 4) M94 Objavljen patent na nacionalnom nivou; 5) M86 Prijavljen patent na međunarodnom nivou; 6) M87 Prijavljen patent na nacionalnom nivou. Zatim, takođe se Pravilnikom određuje sledeće: Za kategoriju M95 realizovana, sorta, rasa ili soj na međunarodnom nivou neophodan je ugovor o korišćenju u drugim zemljama (ugovor o zastupanju i naplati licencnih prava, ili o direktnoj naplati licencnih prava ili druga vrsta dokaza o komercijalnom korišćenju). Za kategoriju M96 realizovana, sorta, rasa ili soj, na nacionalnom nivou neophodan je ugovor o načinu komercijalnog korišćenja u zemlji (ugovor o komercijalnom korišćenju bar sa jednim korisnikom, ili drugi dokazi o komercijalnom korišćenju). Za kategoriju M97 priznata sorta, rasa ili soj na međunarodnom nivou neophodan je dokaz da su sorta, rasa ili soj priznati ili/i zaštićeni na međunarodnom nivou od nadležne ovlašćene organizacije uz odgovarajuće rešenje ili dokaz da su upisani u registar nadležne ovlašćene institucije. Za kategoriju M98 priznata sorta, rasa ili soj na nacionalnom nivou neophodno je da su priznata sorta, rasa ili soj upisani u Registar kod nadležnog Ministarstva. Za kategoriju M99 autorska izložba sa katalogom uz naučnu recenziju potrebno je: kao dokaz podneti katalog izložbe.

Zatim, pravilnikom se precizira da su izvedena dela, nagrade, studije, izložbe, žiriranja i kustoski rad od međunarodnog značaja kategorisana od M101 do M107, dok su od nacionalnog značaja kategorisana od M108 do M112.

4. VREDNOVANJE NAUČNOISTRAŽIVAČKOG RADA

Po osnovu Pravilnika[7], vrednovanje naučnoistraživačkog rada zasniva se na originalnosti naučnog rada, uticajnosti i na osnovu međunarodne naučne saradnje.

Originalnost naučnog rada podrazumeva istraživanje koje proširuje granice znanja kroz razvoj značajnog dela, otkriće/unapređenje ili aplikaciju, koji su objavljeni u nacionalnim ili međunarodnim referentnim publikacijama ili su priznati kao patent.

Uticajnost naučnih rezultata se iskazuje kroz citiranost i Hiršov indeks što utvrđuje nadležni matični naučni odbor.

Međunarodna naučna saradnja podrazumeva: a) učešće na međunarodnim projektima, ili studijski boravak ne kraći od mesec dana u stranoj naučnoj instituciji ili univerzitetu, što potvrđuje naučno, odnosno nastavno-naučno veće naučnoistraživačke organizacije. Saradnja se može prihvatiti i na osnovu publikovanja bar dva zajednička rada u časopisima visoke međunarodne reputacije i potvrde rukovodioca projekta ili odseka naučnoistraživačke organizacije, da je kandidat bio vodeći istraživač na tim radovima koji su ostvareni u međunarodnoj saradnji; b) naučna saradnja kandidata koji je u dužem periodu boravio u inostranim naučnim institucijama, prihvaćena kao vid međunarodne saradnje, potvrđena od strane matičnog naučnog odbora, a koja je u funkciji rada na projektu ministarstva.

Posmatrano iz drugog ugla, vrednovanje naučnoistraživačkog rada prilagođeno je ili treba prilagoditi realnom životu jer može se desiti da se sa pogrešnim vrednovanjem može izazvati „akademska kriza”, jer upravo ti pogrešno vrednovani akademski rezultati mogu se pogrešno tumačiti.

5. ZAKONODAVNA ZAŠTITA NAUČNOISTRAŽIVAČKOG RADA

Zakon o autorskim i srodnim pravima[9] uređuju se prava autora književnih, naučnih, stručnih i umetničkih dela, pravo interpretatora, pravo prvog izdavača slobodnog dela, prava proizvođača fonograma, videograma, emisija, baza podataka i pravo izdavača štampanih izdanja kao prava srodna autorskom pravu, način ostvarivanja autorskog i srodnih prava i sudska zaštita tih prava.[10]

Autorskim delom se smatra originalna duhovna tvorevina autora, izražena u određenoj formi, bez obzira na njegovu umetničku, naučnu ili drugu vrednost, njegovu namenu, veličinu, sadržinu i način ispoljavanja, kao i dopuštenost javnog saopštavanja njegove sadržine. Autorskim delom smatraju se: 1) pisana dela (knjige, brošure, članci, prevodi, računarski programi sa pratećom tehničkom i korisničkom dokumentacijom u bilo kojem obliku njihovog izražavanja, uključujući i pripremni materijal za njihovu izradu i dr.); 2) govorna dela (predavanja, govori, besede i dr.); 3) dramska, dramsko-muzička, koreografska i pantomimska dela, kao i dela koja potiču iz folklora; 4) muzička dela, sa rečima ili bez reči; 5) filmska dela (kinematografska i televizijska dela); 6) dela likovne umetnosti (slike, crteži, skice, grafike, skulpture i dr.); 7) dela arhitekture, primenjene umetnosti i industrijskog oblikovanja; 8) kartografska dela (geografske i topografske karte); 9) planovi, skice, makete i fotografije; 10) pozorišna režija.[9]

Iz ovog zakonodavnog predviđanja jasno se može videti da Zakonom o autorskim i srodnim pravima se štiti naučnoistraživački rad.

Za kršenje odredaba ovog zakona predviđeni su privredni prestupi i prekršaji.

Zakonodavac je predvideo kao oblik kaznene odgovornosti novčano kažnjavanje za privredne prestupe u iznosu od 100.000 do 3.000.000 dinara za privredno društvo ili drugo pravno lice, zatim u iznosu od 50.000 do 200.000 dinara za privredni prestup kazniće se i odgovorno lice u privrednom društvu ili drugom pravnom licu.

Kada je reč o prekršajima, zakonodavac je predvideo novčanu kaznu u iznosu od 100.000 do 1.000.000 dinara za privredno društvo ili drugo pravno lice, zatim, za prekršaj preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 50.000 do 500.000 dinara, dok će se za prekršaj kazniti novčanom kaznom u iznosu od 10.000 do 50.000 dinara i odgovorno lice u privrednom društvu ili drugom pravnom licu. Za fizičko lice predviđena je novčana kazna u iznosu od 10.000 do 50.000 dinara.

Zbog celishodnosti ovog rada, nije optimalno navoditi celokupnu zakonodavnu zaštitu, te stoga upućujemo na glavu VIII tj. od člana 215 do člana 217 Zakona o autorskim i srodnim pravima.

6. PREKRŠAJNE KAZNE NE ODREDBE PO OSNOVU ZAKONA O PATENTIMA

Zakonodavac je predvideo u glavi XIX Zakona o patentima[6], kaznene odredbe. Članom 170. predviđeni su prekršaji. Faktički posmatrano, predviđa se kažnjavanje za radnje koje su suprotne odredbama članova 14 i 15.

Članom 14. predviđa se da nosilac patenta ili malog patenta ima isključivo pravo da: 1) koristi u proizvodnji zaštićeni pronalazak; 2) stavlja u promet predmete izrađene prema zaštićenom pronalasku; 3) raspolaže patentom ili malim patentom. U ostvarivanju svog isključivog prava na ekonomsko iskorišćavanje zaštićenog pronalaska, nosilac patenta ili malog patenta ima pravo da spreči svako treće lice koje nema njegovu saglasnost da: 1) proizvodi, nudi, stavlja u promet ili upotrebljava proizvod koji je izrađen prema zaštićenom pronalasku ili da uvozi ili skladišti taj proizvod u navedene svrhe; 2) primenjuje postupak koji je zaštićen patentom; 3) nudi postupak koji je zaštićen patentom; 4) proizvodi, nudi, stavlja u promet, upotrebljava, uvozi ili skladišti za te svrhe proizvod direktno dobijen postupkom koji je zaštićen patentom; 5) nudi i isporučuje proizvode koji čine bitne elemente pronalaska licima koja nisu ovlašćena za korišćenje tog pronalaska, ako je ponuđaču ili isporučiocu poznato ili mu je iz okolnosti slučaja moralo biti poznato da je taj proizvod namenjen za primenu tuđeg pronalaska.

Članom 15. predviđa se da ako se patent odnosi na biološki materijal koji ima specifična svojstva, koja su rezultat biotehnoškog pronalaska (predviđanja iz člana 14) odnose se na bilo koji biološki materijal dobijen od tog biološkog materijala razmnožavanjem ili umnožavanjem, u istom ili izmenjenom obliku i koji ima ta ista svojstva. Zatim, ako se patent odnosi na proizvod koji sadrži ili se sastoji od genetske informacije (predviđanja iz člana 14) odnose se i na svaki drugi materijal koji sadrži taj proizvod, pod uslovom da je u njemu sadržana genetska informacija koja vrši svoju funkciju, osim ljudskog tela, bilo kog stadijuma njegovog formiranja i razvoja i otkrića nekog od njegovih elemenata, uključujući sekvence ili delimične sekvence gena u koji je taj proizvod ugrađen i u kom je genetska informacija sadržana i obavlja svoju funkciju. Zatim, ako se patent odnosi na postupak koji omogućava proizvodnju biološkog materijala koji ima specifična svojstva kao rezultat biotehnoškog pronalaska (predviđanja iz člana 14) odnose se i na biološki materijal neposredno dobijen tim postupkom, kao i na svaki drugi biološki materijal dobijen u istom ili izmenjenom obliku, razmnožavanjem ili umnožavanjem neposredno dobijenog biološkog materijala i koji ima ta ista svojstva. Na kraju zakonodavac predviđa da u smislu Zakona o patentima, biotehnoški pronalasci su pronalasci koji se odnose na proizvod koji se sastoji ili koji sadrži biološki materijal ili na postupak pomoću kojeg je biološki materijal proizveden, obrađen ili korišćen.

Pravno lice koje neovlašćeno proizvodi, uvozi i/ili izvozi, nudi radi stavljanja u promet, stavlja u promet skladišti ili koristi u komercijalne svrhe proizvod ili postupak zaštićen patentom ili malim patentom, suprotno odredbama članova 14. i 15, kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od 100.000 do 2.000.000. dinara.

Za iste radnje kazniće se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od 50.000 do 500.000 dinara i preduzetnik, dok će se za ovaj prekršaj fizičko lice ili odgovorno lice u pravnom licu kazniti u iznosu od 50.000 do 150.000 dinara.

Zakonodavac dodatno još predviđa da će se predmeti izvršenja prekršaja i predmeti koji su bili upotrebljeni za izvršenje prekršaja oduzeti, s tim da će se predmeti izvršenja prekršaja i uništiti.

7. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Imajući na umu da je patent pravo koje se priznaje za pronalazak iz bilo koje oblasti tehnike, koji je nov, koji ima inventivni nivo i koji je industrijski primenljiv, a da se vrednovanje naučnoistraživačkog rada zasniva na originalnosti naučnog rada, uticajnosti i na osnovu međunarodne naučne saradnje, može se videti složenost ove teme istraživanja.

Cilj ovog rada je bio da se ukaže ne zakonodavno predviđanje i definisanje patentabilnosti i naučnoistraživačkog rada iz čega proizilazi začaj koji patenti imaju u tehničko-tehnološkom razvoju i koji društveni uticaj mogu da imaju dostignuća iz naučnoistraživačkog rada. Sekundarni cilj je bio da se ukaže na zakonodavnu zaštitu i da se prikaže kaznena politika.

Rad je koncipiran u dve suštinske celine. Prva se odnosi na patentabilnost i na vrednovanje naučnoistraživačkog rada, dok se u drugoj celini ukazuje na zakonodavnu zaštitu naučnoistraživačkog rada i patentabilnosti, kao i na prikaz prekršajnih kaznenih odredbi po osnovu Zakona o patentima.

Po osnovu statističkih podataka[11] za period od 2015 do 2019. godine, stepen izvršenih dela protiv intelektualne svojine varira sa tendencijom opadanja, pa na osnovu toga može se zaključiti da je postojeća kaznena politika adekvatna, s tim da je predlog autora ovog rada da se više radi na preventivnom delovanju kroz adekvatno upoznavanje stručne javnosti i drugih zainteresovanih lica o pozitivnopravnim rešenjima.

8. LITERATURA

- [1] *Zavod za intelektualnu svojinu*, www.zis.gov.rs
- [2] Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja R.Srbije, <http://www.mpn.gov.rs/dokumenta-i-propisi/>
- [3] Univerzitet u Novom Sadu, *Naučnoistraživački rad*, <https://www.uns.ac.rs/index.php/c-nauka/nauka-na-uns-c/program-naucno-istrazivackog-rada>
- [4] Jovana Kojić, Maja Levi Jakšić, Sanja Marinković, Jasna Petković, *Istraživanje i razvoj kao indikator performansi tehnološkog razvoja*, Operacioni menadžment u funkciji održivog ekonomskog rasta i razvoja Srbije 2011-2020, VIII Skup privrednika i naučnika, str.59-66.
- [5] Levi-Jakšić, M., Marinković, S., Petković, J., *Menadžment inovacija i tehnološkog razvoja*, FON, Beograd, 2011.
- [6] *Zakon o patentima*, Sl. glasnik RS, br. 99/2011, 113/2017 - dr. zakon, 95/2018 i 66/2019.
- [7] *Pravilnik o postupku, načinu vrednovanja i kvantitativnom iskazivanju naučnoistraživačkih rezultata istraživača*, Sl. glasnik RS, br. 24/2016 i 21/2017.
- [8] Nikola Miodžić, *Vrednovanje naučnoistraživačkog rada*, Research gate, www.researchgate.net/publication/Vrednovanje_naucnoistrazivackog_rada
- [9] *Zakon o autorskim i srodnim pravima*, Sl. glasnik RS, br. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 - odluka US i 66/2019)
- [10] Jelena Adamović, *Slobodna upotreba autorskih dela*, Share Fondacija, 2017.
- [11] Zavod za statistiku R.Srbije, <https://www.stat.gov.rs/sr-cyrl/publikacije/>